

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 19 maart 1992

Met interesse heb ik kennis genomen van de opmerkingen en vragen die in het voorlopig verslag zijn neergelegd. Het blijkt dat de behandeling in de Tweede Kamer der Staten-Generaal nog een aantal vragen heeft overgelaten.

Inleidende opmerkingen

De leden van de fractie van het **CDA** hadden met gemengde gevoelens kennis genomen van het onderhavige voorstel van wet. Zij vroegen naar de hoofdmotieven voor het indienen van het onderhavige voorstel. Hierbij zouden zij graag een rangorde in de argumenten zien en zouden zij graag vernemen in welke mate de verschillende uitgangspunten de inhoud van het wetsvoorstel hebben bepaald.

Het hoofdmotief voor het indienen van het wetsontwerp was de toenevende aandrang tot verruiming van de openingstijden vanuit de veranderende maatschappelijke omstandigheden. Bij de opstelling van het wetsvoorstel had ik de volgende uitgangspunten. Het eerste was, dat aan deze wens tegemoet moest worden gekomen. Het tweede was, dat ik tot een voorstel wilde komen na een afweging van alle betrokken belangen, zowel die van de consumenten, die ruimere koopmogelijkheden willen, als die van een groot deel van de ondernemers en werknemers, die de huidige sluitingstijden willen handhaven. Een belangrijke voorwaarde voor mij is geweest dat het voorstel op een breed maatschappelijk draagvlak kan steunen. De optimalisering van de concurrentieverhoudingen heeft echter geen rol gespeeld in de besluitvorming. Dit is ook geen doel van de Winkelsluitingswet 1976 die door regulering van openingstijden slechts bijdraagt aan de ordening van de concurrentieverhoudingen. Een derde uitgangspunt was de behoefte aan decentralisatie. Dit bracht mij tot het voorstel de eis van goedkeuring van gemeenteverordeningen te laten vervallen. Dit voorstel maakte het noodzakelijk dat de gemeentelijke bevoegdheid tot het verlenen van vrijstellingen nauwkeuriger werd omschreven. Daarom is voorgesteld de vrijstellingsmogelijkheid wegens plaatselijke omstandigheden te vervangen door een vrijstellingsmogelijkheid voor avondwinkels, ten behoeve van grensoverschrijdend verkeer en ten behoeve van het toerisme. Ten slotte is een

aantal wijzigingen ingegeven door de wens om enkele knelpunten van de huidige wet op te lossen en hebben er enige technische aanpassingen plaatsgevonden.

De leden van de **PvdA**-fractie informeerden naar de betekenis van een uitspraak van de secretaris-generaal van mijn ministerie, de heer mr. L. A. Geelhoed. Hij werd echter onvolledig geciteerd. Naar mijn mening wordt daarmee een verkeerde indruk gewekt, zodat het mij nuttig lijkt de juiste tekst te citeren waarin de heer Geelhoed de Winkelsluitingswet een voorbeeld van «legislatieve monumentenzorg» heeft genoemd. De volledige tekst van zijn uitspraak luidde: «Ook voor de min of meer klassieke economische ordeningswetgeving van het Ministerie van Economische Zaken geldt dat zij blootstaat aan de eroderende werking van zowel de nationale maatschappelijke en economische dynamiek als de veranderende internationale economische context, meer in het bijzonder het Europese economische integratieproces. Om het verval van deze wetgeving te beperken, zal zij op gezette tijden met de veranderende omgeving in overeenstemming moeten worden gebracht. Ook de min of meer vertrouwde economische wetgeving kan dus geen rustig bezit meer zijn. Een voorbeeld van een wet die het object van actieve legislatieve monumentenzorg moet zijn is de Winkelsluitingswet.» Het komt mij voor dat deze uitspraak de aanleiding tot en de strekking van dit wetsontwerp, namelijk aanpassing aan maatschappelijke veranderingen, niet zo slecht weergeeft.

In zekere zin ben ik het eens met de stelling van bovengenoemde fractieleiden dat door de snelle maatschappelijke ontwikkelingen iedere regeling ingehaald en uitgehold zal worden, al zou ik dat wat minder stellig willen formuleren. De maatschappelijke ontwikkeling staat inderdaad niet stil, maar heeft een meer geleidelijke verloop. Wanneer deze leden daaruit concluderen dat een zo minimaal mogelijke regeling gewenst is, kan ik heb daarin tot op zekere hoogte volgen. Een regeling mag echter niet voorbij gaan aan een thans gerechtvaardigde behoefte aan maatregelen. Uit de maatschappelijke onrust die iedere keer ontstaat als deze wet ter discussie staat, blijkt wel dat er nog steeds behoefte is aan een zekere ordening van openingstijden. Inherent aan een ordening van openingstijden is de mogelijkheid om in bepaalde situaties uitzonderingen te maken op de algemene regel. Voor dit moment ben ik van mening dat de voorgestelde regeling zo minimaal mogelijk is. De experimenten met de Winkelsluitingswet zullen aantonen of en op welke wijze er behoefte is aan andere regelgeving.

De aan het woord zijnde leden vroegen voorts of mijn uitspraak dat ik bereid ben alle gemeenten te vragen de verordeningen naar het departement te sturen niet op gespannen voet staat met de wens tot decentralisatie, die aan dit wetsvoorstel ten grondslag ligt. Naar mijn mening is dit niet het geval. Ik heb met nadruk gezegd dat ik niet ga controleren of gemeenten alle verordeningen insturen. Gemeenten zijn vrij om mijn verzoek tot informatie naast zich neer te leggen. Om echter inzicht te verkrijgen hoe in de praktijk met de nieuwe mogelijkheden wordt omgegaan, is de hulp van de gemeenten onmisbaar. Op een vroeger of later tijdstip zou ik toch aan de gemeenten vragen om het departement op dit punt te informeren. Ik had dan ook geen grote bezwaren om dit, overeenkomstig het verzoek van de Tweede Kamer, bij de inwerking-treding van de wetswijziging te doen.

De leden van de fractie van **D66** waren het met mij eens dat een zo groot mogelijk draagvlak gevonden moet worden voor een nieuwe regeling, maar vroegen zich toch af waarom er niet meer ruimte is gegeven aan de eigen verantwoordelijkheid van de winkeliers. In de voorafgaande discussies en ook in de gehouden demonstraties is

duidelijk naar voren gekomen dat veel winkeliers er nog voor terugschrikken om de thans geboden mogelijkheden te benutten. Met moeite konden zij instemmen met een bescheiden verruiming van het uiterste sluitingstijdstip tot 18.30 uur. Voor een verdere verruiming lijkt op dit moment te meer geen reden nu blijkt dat het in de gemeenten, waar in het kader van de Wet D'gemeenten en D'provincies de mogelijkheid tot latere openstelling wordt geboden, nu niet bepaald storm loopt om deze mogelijkheid te benutten. Bovendien moet niet vergeten worden dat de mogelijkheid van avondwinkels op uitstekende wijze tegemoet kan komen aan de behoefte van die groepen consumenten, die de huidige en toekomstige winkeltijden te krap vinden om de dagelijkse boodschappen te doen. Het uitgangspunt dat ik hiervoor al heb genoemd, namelijk de afweging van de betrokken belangen, en daarnaast het streven naar een zo groot mogelijk draagvlak, hebben geleid tot deze uitkomst. Er is dus thans geen dwingende noodzaak om de tijden verder te verruimen en de winkeliers een grotere vrijheid dan gewenst is op te dringen.

Het lid van de **GPV**-fractie begreep niet hoe ik vanuit de opdracht om voorwaarden te scheppen voor een fair (economisch) spel, waarin tevens aan de burgers een zekere bescherming wordt geboden, kan komen tot enerzijds een verruiming van de totale openingsduur en anderzijds tot toch een strikte regulering van de tijden op de dag waarop winkels geopend mogen zijn. Ik zal trachten hierin wat duidelijkheid te geven. Ik zie het als een van de taken van de overheid te zorgen voor een goed ondernemersklimaat. Ten eerste moet voorkomen worden dat enkele ondernemers vanuit een gunstige positie zoals een groot marktaandeel, ruime beschikking over personeel of gunstige vestigingsplaats, het voor andere ondernemers moeilijk, zo niet onmogelijk maken om aan het economische verkeer deel te nemen. Ten tweede moeten de regels van de overheid ook weer niet zo strak zijn dat alle ondernemingen in een eenheidskeurslijf worden geperst; er moet differentiatie blijven bestaan en er moet een zekere mate van vrijheid gegarandeerd worden zodat de ondernemer zijn voordeelpunten optimaal kan benutten. Vanuit deze twee uitgangspunten kom ik tot het voorstel de totale maximale openingsduur per week enigszins te verruimen, terwijl de regulering van de tijden per dag gehandhaafd blijft. Een verruiming van de maximale openingsduur per week lijkt misschien niet in het belang te zijn van de kleine ondernemer, maar is mijns inziens op zijn minst hiermee niet in strijd. Nu het om redenen van tegemoetkoming aan de overdag werkenden mogelijk zal zijn de winkel tot 18.30 uur open te houden, zou het bepaald niet in het belang van de ondernemer zijn als deze door het gelijk blijven van het totale aantal beschikbare openingsuren gedwongen zou worden om de winkel op uren waarop deze thans geopend is, alsnog te sluiten. Echter, net als nu het geval is zal de winkel niet langer geopend behoeven te zijn dan de ondernemer wenselijk acht. Ook nu wordt de maximale openstellingsmogelijkheid door een aantal ondernemers niet volledig gebruikt en beperken zij de openstelling van de winkel tot 48 of 49 uren per week. Wel kan iedereen, indien gewenst, volledig gebruik maken van het latere sluitingstijdstip zonder openstellingsuren in te leveren. Een regulering van de tijden per dag blijft wenselijk om te voorkomen dat de openingstijden een te belangrijke plaats gaan innemen in de concurrentiestrijd. Dat dit strijdig kan zijn met het belang van de mensen die overdag moeilijk boodschappen kunnen doen is een neveneffect dat we moeten accepteren. De consument krijgt echter door de uitbreiding in tijden en door de mogelijkheid van avondwinkels voldoende gelegenheid om boodschappen te doen.

Consumentenbelangen

De leden van de D66-fractie hadden enkele vragen over de veranderingen in het consumentengedrag. De marktaandeelen van kleine, middelgrote en grote ondernemingen gedurende 5 jaar zijn als volgt:

Procentuele omzet totale detailhandel:

ondernemingen met:	jaren:				
	1985	1986	1987	1988	1989
0 < 10 werknemers	47	46	46	45	45
10 < 100 werknemers	19	19	19	19	18
≥ 100 werknemers	34	35	35	36	37

Procentuele omzet detailhandel levensmiddelen:

ondernemingen met:	jaren:				
	1985	1986	1987	1988	1989
0 < 10 werknemers	41	40	39	38	37
10 < 100 werknemers	16	16	16	15	17
≥ 100 werknemers	43	43	45	47	47

Procentuele omzet detailhandel niet-levensmiddelen:

ondernemingen met:	jaren:				
	1985	1986	1987	1988	1989
0 < 10 werknemers	51	51	51	51	51
10 < 100 werknemers	22	20	20	20	19
≥ 100 werknemers	27	29	29	29	29

Gegevens over de jaren 1990 en 1991 zijn nog niet beschikbaar. (Bron: CBS)

Objectieve gegevens over een omzetverschuiving van de reguliere levensmiddelenhandel ten gunste van bezorg- en afhaalleveranties van kant-en-klaar-voedsel zijn niet bekend. Wel is het een feit dat in de levensmiddelenhandel steeds meer wordt ingespeeld op de behoefte van de consument aan kant-en-klaar-maaltijden door het assortiment hiermee uit te breiden. Door het vroege sluitingstijdstip van de winkel is de levensmiddelenhandel thans minder goed in staat om te concurreren met de «afhaal-Chinees», de «pizza-express», de traiteur e.d.

Ten aanzien van vriesinstallaties, waar deze leden naar vroegen beschikt van de Nederlandse huishoudens:

- 43,4% over een twee-deurs koelkast,
- 21,8% over een koelkast zonder vriesvak,
- 40,3% over een koelkast met vriesvak en
- 43,3% over een diepvrieskast.

(Bron: BEK 1990)

Men mag echter uit deze gegevens niet de conclusie trekken dat het doen van dagelijkse boodschappen minder urgent is geworden. Ten eerste is er een relatie tussen de grootte van de vriesinstallatie en de grootte van het huishouden. Ten tweede maakt het nog verschil welke levensmiddelen men in de diepvries pleegt te bewaren. Ten derde zijn er bepaalde levensmiddelen, zoals de meeste zuivelproducten, verse groenten en vers fruit, die niet ingevroren kunnen worden. Voorts is er de kwestie van appreciatie. Zo geef ik persoonlijk de voorkeur aan net gekochte verse groente boven diepgevroren groente.

De leden van de VVD-fractie vroegen of het criterium van één avondwinkel op 15 000 inwoners niet wat te beperkt is, zeker als hierbij gedacht wordt aan plattelandsgebieden. Ik wil erop wijzen dat de verruiming naar 18.30 uur in de meeste gevallen voldoende mogelijkheid

geeft om aan de behoefte bij de consumenten aan meer koopmogelijkheid te voldoen. Dit zal ook het geval zijn in de plattelandsgebieden. In mijn visie zijn de avondwinkels een aanvullende mogelijkheid om boodschappen te doen. In eerste instantie heb ik daarom ook voorgesteld om één avondwinkel per 20 000 inwoners mogelijk te maken, en in kleinere gemeenten één avondwinkel per gemeente. Dit was mijns inziens voldoende. Een aantal leden van de Tweede Kamer was echter van mening dat het aantal van 20 000 te beperkt is en heeft bij amendement dit criterium verlaagd tot één avondwinkel op 15 000 inwoners. Ik ben van mening dat nu zeker niet meer gesproken kan worden van een te beperkt criterium. Daarbij dient te worden bedacht dat, hoe groter het aantal avondwinkels is, des te groter de kans op onaanvaardbare verstoring van de concurrentieverhoudingen.

Belangen van bedrijven en medewerkers

De leden van de PvdA-fractie vroegen tot hoe laat in de winkels met de meest tijdrovende werkzaamheden na het sluitingsuur nog moet worden doorgewerkt. Het is moeilijk hierop een eenduidig antwoord te geven. Bij de ambachtelijke winkels zoals die van de slager, poelier, vishandelaar en banketbakker zal veel meer tijd moeten worden besteed aan het schoonmaken dan in bij voorbeeld een meubelzaak. Het is echter gebruikelijk dat daarmee reeds voor de sluiting van de winkel begonnen wordt. Het afhelp-halfuur is uitsluitend bedoeld om reeds aanwezige klanten af te helpen. Dit zal in de meeste winkels niet zo veel tijd in beslag nemen. In de mode-branche zal het afhelfen van een klant meer tijd in beslag nemen dan in een levensmiddelenzaak. In het algemeen is het zo dat na sluiting van de winkel de kassa moet worden opgemaakt en de laatste hand wordt gelegd aan de schoonmaakwerkzaamheden, zodat het meeste personeel in staat is om binnen een half uur naar huis te gaan.

Die zelfde leden vroegen ook of ver uitgewerkte regels en uitzonderingen zoals bijvoorbeeld de mogelijkheid om zes maal per jaar tot 22.00 uur open te blijven, gehandhaafd kunnen worden. Deze leden vonden mijn opmerking «Er is bij ondernemers altijd een zekere zelfcontrole en een beetje letten op elkaar» rijkelijk laconiek. Zowel uit de schriftelijke stukken als uit de handelingen blijkt dat er zeer uitvoerig aan dit onderdeel van de wetswijziging aandacht is besteed. Het naar voren gehaalde citaat werd geuit bij de afronding van een uitgebreide discussie over dit onderdeel. De uitgewerkte regels en uitzonderingen zijn een consequentie van de opzet van deze wet. Wij hebben te maken met landelijk geregelde openings- en sluitingstijden. Dat wil ik zo houden, maar ik wil tevens de ondernemer de mogelijkheid bieden om bij bijzondere gelegenheden iets te organiseren in zijn winkel. In deze tijd vind ik het niet meer passen om in de wet in detail voor te schrijven waarvoor ondernemers deze mogelijkheid mogen gebruiken. Zij zijn bovendien veel inventiever dan ik in het bedenken van een reden waarom buiten de normale openingstijd de winkel wel eens geopend zou moeten zijn. Wel wil ik voorkomen dat op deze manier de Winkelsluitingswet uitgehold wordt en daarom heb ik het aantal mogelijkheden beperkt tot zes maal per jaar. Controle kan eenvoudig plaatsvinden door naar binnen te gaan en te vragen om inzage van de ontheffing. Ik benadruk nogmaals dat ik in dat opzicht geen verschil zie tussen reeds bestaande ontheffingsmogelijkheden en de mogelijkheid om op zes avonden langer open te zijn.

De leden van de VVD-fractie vroegen zich af in hoeverre de mogelijkheid om winkels op acht zondagen open te stellen in strijd moet worden geacht met artikel 5 van de EG-richtlijn over arbeidstijden. Voor de goede orde merk ik op dat het hier nog een ontwerp-richtlijn betreft.

In de zitting van de Raad Arbeid en Sociale Zaken op 3 december 1991 is de behandeling van het voorstel voor genoemde richtlijn niet afgerond. In de concept-tekst is op dit moment opgenomen dat de zondag in principe de wekelijkse rustdag is. Deze formulering is zo gekozen dat afwijking mogelijk is. Het is dus geen verbodsbepaling zodat de mogelijkheid om de winkels op acht zondagen geopend te hebben niet in strijd is met de tekst van de ontwerp-richtlijn.

Experimenten

Een analyse van de experimenten met de Winkelsluitingswet, waarnaar de leden van de **CDA**-fractie vroegen, is nog niet te geven. Het is nog maar sinds enkele maanden dat de winkeliers in sommige gemeenten de mogelijkheid hebben om de winkel op andere tijden open te hebben. Voor zover mij bekend is op dit moment het aantal winkeliers dat daadwerkelijk gebruik maakt van de mogelijkheid om op andere tijden geopend te zijn, beperkt. Hierbij spelen mijns inziens drie factoren een rol. Ten eerste zal er sprake zijn van een zekere gewenningsperiode. De ondernemers hebben tijd nodig om hun maatregelen te nemen om op de meest effectieve wijze gebruik te maken van de nieuwe mogelijkheden. Daarbij speelt veelal de afstemming met collega's een rol. Ten tweede lag het tijdstip waarop de experimenten van start gingen niet in de gunstige periode van het jaar. De wintertijd nodigt nu niet bepaald uit om langer op straat te zijn. Het is denkbaar dat in het voorjaar een ruimer gebruik van de mogelijkheden zal worden gemaakt. Ten derde gaat het om het scheppen van een mogelijkheid, niet om een verplichting. Overigens verrast het mij niet dat slechts op bescheiden schaal van de nieuwe mogelijkheid gebruik wordt gemaakt. Het zou niet van realiteitszin getuigen te verwachten dat het publiek en masse zijn gangbare patroon van tijden waarop boodschappen worden gedaan, op slag zou veranderen. Het gaat er bij de experimenten om te bezien of wellicht, al is het zeker in het begin op bescheiden schaal, dat deel van het publiek, dat daar behoefte aan heeft, tegemoet gekomen kan worden zonder dat zwaarwegende nadelen ontstaan voor ondernemers en personeel. De evaluatie van de experimenten zal niet binnen korte tijd zijn afgerond, terwijl de resultaten van deze evaluatie onzeker zijn. Afhankelijk van die resultaten zal het kabinet een standpunt innemen over landelijke invoering. De wijziging van de maatschappelijke omstandigheden ten opzichte van die in 1976 en de daaruit voortvloeiende behoefte aan meer koopmogelijkheid zijn echter reëel. Het is daarom beter nu reeds een, zij het beperkte, verruiming mogelijk te maken dan te wachten op de niet te voorspellen resultaten van de experimenten.

De leden van de fractie van de **PvdA** vroegen mijn oordeel over de geringe bereidheid van organisaties van KNOV en NCOV om de experimenten een kans te geven. Allereerst moet mij van het hart dat ik het jammer vind als een kans als deze niet volledig benut wordt. Duidelijk is dat de organisaties de experimenten vanuit een andere invalshoek bekijken dan de politiek. Zij behartigen in de eerste plaats de belangen van de aangesloten leden en zijn geen voorstander van ruimere openstellingsmogelijkheden; 18.30 uur vinden zij al laat genoeg. Dit bleek ook bij het bereiken van het compromis tussen de organisaties over verruimde openingsmogelijkheden, waarbij tegelijkertijd verzocht werd te stoppen met de experimenten. Overigens is destijds uit de ook bij de politieke partijen bekende weerstand bij de organisaties tegen de experimenten niet de conclusie getrokken om deze niet in de Wet D'gemeenten en D'provincies op te nemen. Het lijkt mij nu niet het gewenste moment om uit deze reeds lang bekende weerstand bepaalde consequenties te trekken.

De leden van de fractie van **D66** stelden een aantal andere vragen over de gestarte experimenten met uiteenlopende openingstijden, welke ik hieronder achtereenvolgens zal beantwoorden.

– Op dit moment zijn nog geen exacte gegevens bekend over de deelneming van bedrijven aan de experimenten. Dit komt onder andere voort uit het feit dat gemeenten belast zijn met de uitvoering. De ondernemer, die de mogelijkheid van andere openingstijden wil benutten, moet bij de gemeente een andere openingskaart halen. Er bestaat geen verplichting voor de gemeente om het ministerie hiervan in kennis te stellen.

– De gemeenten die experimenten met de openingstijden zijn onder te verdelen in twee categorieën, namelijk de gemeenten die de mogelijkheid hebben aan alle experimenten uit de Wet D'gemeenten en D'provincies deel te nemen en de gemeenten die alleen voor de experimenten met de Winkelsluitingswet zijn aangewezen. De eerste categorie gemeenten is vrij om al dan niet te opteren voor afwijkende openingstijden. Een aantal heeft dat dan ook gedaan; ik denk hierbij bijvoorbeeld aan Groningen en Schiedam. Daarnaast werden tien andere gemeenten geselecteerd die uitsluitend met de Winkelsluitingswet kunnen experimenteren. Bij de selectie van deze gemeenten is gestreefd naar een spreiding over de verschillende varianten van de experimenten en naar spreiding op basis van gemeentegrootte en regio. Dit betekent dat een bepaald experiment in meerdere gemeenten en in verschillende regio's zal plaatsvinden. Het is dus niet zo dat de ervaringen in één gemeente met één experiment bepalend zullen zijn.

– Uit contacten met verschillende gemeenten is op te maken dat er inderdaad bij ondernemers sprake is van een zekere drempelvrees. Ook zijn zij nog vaak met elkaar in discussie om te bepalen of zij gebruik zullen maken van de nieuwe mogelijkheid en op welke manier zij het meeste profijt ervan kunnen hebben.

– De experimenten zullen beoordeeld worden op de ervaringen van de ondernemers, het winkelpersoneel en de consumenten. Het is een ingewikkelde materie waarbij een beperking tot kwantitatieve gegevens onvoldoende inzicht zal geven. Dat bijvoorbeeld 25% of 70% van de ondernemers voor andere tijden kiest, zegt op zichzelf weinig. Het is tevens van belang om inzicht te krijgen in de redenen waarom een ondernemer al dan niet voor andere tijden kiest, welke ondernemers hiervan gebruik maken, of de andere openingstijden storend zijn voor niet-deelnemers, hoe het personeel hierop reageert en in welke mate de consument tevreden is met een grotere differentiatie in openingstijden. De bedoeling van de evaluatie is juist om meer inzicht in de achtergronden en ervaringen van de betrokken groepen te krijgen. Het is echter niet de bedoeling om uitsluitend het oordeel van de besturen van een aantal organisaties in de evaluatie te betrekken. Zij hebben wel zitting in de begeleidingscommissie van het onderzoek.

– De evaluatie van de experimenten zal uitsluitend moeten geven of een verdere verruiming van de openingstijden in de toekomst wenselijk is. De verruiming naar 18.30 uur moet los gezien worden van de experimenten en staat wat dat betreft niet meer ter discussie. Ik beschouw deze verruiming dus inderdaad als een minimum.

Ook de leden van de **VVD**-fractie waren benieuwd naar de evaluatie van de experimenten. Uiteraard ligt het in het verlengde van experimenten in het algemeen om bij een positief resultaat een soortgelijke regeling landelijk te treffen. Van gemeenten kan immers niet gevergd worden deel te nemen aan een experiment waarvan het niet in de bedoeling ligt bij positieve resultaten de regeling landelijk in te voeren. Dit was zelfs één van de criteria, waarop de experimenten destijds

werden getoetst. Zoals ik ook al aan de Tweede Kamer heb toegezegd, ben ik bereid om aan het onderzoeksrapport consequenties te verbinden in die zin dat, indien daartoe aanleiding is, een wetswijziging ter hand zal worden genomen. De vraag of overwogen is om met de behandeling van het onderhavige wetsvoorstel te wachten tot de uitkomsten van de experimenten bekend zijn is reeds bij de beantwoording van een overeenkomstige vraag van de CDA-fractie ontkennend beantwoord.

Zondagsheiliging

De leden van de CDA-fractie waren benieuwd naar het karakter dat de regering in deze samenleving aan de zondag toekent. Van oorsprong is de Nederlandse samenleving gefundeerd op het christelijke geloof, waarin de zondag als een dag van rust en bezinning werd ervaren. De huidige samenleving bestaat echter uit een kleurrijke schakering van bevolkingsgroepen met verschillende (geloofs)overtuigingen. De beleving van de zondag is in de loop der jaren verschoven. Thans ervaren veel mensen dit meer als een dag van ontspanning en recreatie. Het gaat in deze tijd voor velen te ver om de zondag als de dag van rust en bezinning aan te merken. Heden ten dage wordt de zondag derhalve niet meer ten algemene als een dag van rust en bezinning ervaren. Wel hecht ik eraan dat er een dag blijft bestaan met een bijzonder karakter. Ik acht de zondag hiervoor beslist de meest geëigende dag; in de ontwerp-richtlijn over arbeidstijden is dit trouwens ook zo neergelegd. Een ieder kan dan aan de zondag een eigen invulling geven. In het wetsontwerp wordt het maximum gesteld van acht zon- en feestdagen per jaar waarop winkels geopend kunnen zijn. De uiteindelijke beslissing of winkels al dan niet op zondag open mogen zijn blijft echter bij de gemeenteraad. Hierdoor wordt voorkomen dat winkels op zondag geopend zijn in die gemeenten waar dit op grond van de godsdienstige overtuiging van het merendeel van de bevolking ongewenst wordt geacht.

Het lid van de GPV-fractie vroeg zich af of ik niet te snel heb toegegeven bij de verruiming van de mogelijkheid om de winkels op zondag geopend te hebben. Ik heb mijn uiterste best gedaan om de Tweede Kamer te overtuigen van mijn standpunt dat een verruiming van de mogelijkheid tot zondagsopenstelling geen goede zaak is. De meerderheid van de Tweede Kamer kon echter mijn mening niet delen. Nu deze Kamer, ondanks mijn betoog, tot verruiming heeft besloten, wil ik niet tegen de wil van de volksvertegenwoordiging ingaan. Ik acht het belang van vier extra zondagen uiteindelijk niet zwaar genoeg om hiervoor het gehele wetsontwerp in te trekken.

De Minister van Economische Zaken,
J.E. Andriessen